

ÎNTREAGĂ POLITICĂ A PARTIDULUI NOSTRU, DE FĂURIRE ȘI DEZVOLTARE A NOII
ORÎNDUIRI, DE CREȘTERE CONTINUĂ A POTENȚIALULUI ECONOMIC AL PATRIEI, DE
SPORIRE A AVUȚIEI MATERIALE ȘI SPIRITUALE A SOCIETĂȚII NOASTRE, ESTE
SUBORDONATĂ SCOPULUI FUNDAMENTAL AL RIDICĂRII SISTEMATICE A BUNĂSTĂRII
POPORULUI.

DIN CUVINTAREA ROSTITA DE TOVARAȘUL NICOLAE CEAUȘESCU
LA PLENARA C.C. AL P.C.R., DIN 12-14 OCTOMBRIE 1966

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VA !

gazeta literară

Anul XIII ● Nr. 42 (729) ● Joi 20 octombrie 1966

ORGAN SAPTAMINAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN REPUBLICA SOCIALISTA ROMANIA

8 pagini: 1 leu

LEGEA OMENIEI

M-am nimerit din nou printre oameni, ca ori de câte ori se
întreacă o lege nouă, atent și interesat de reacțiile lor. Sunt încercat
că am asistat rareori la o explozie atât de puternică de bucurie și de
mândrie cetățenească, de entuziasm, ca la apariția noii legi privitoare
la pensii. Și — aici e surpriza — n-am stat de vorbă cu bătrini, pe
pragul de a beneficia de noile prevederi, substanțiale în cifra lor, ci
mai ales cu oameni tineri, care se vor bucura de avantajele legii, cine
știe, peste douăzeci sau treizeci de ani. Și atunci, de unde această
manifestare plenitudinară de fericire mărturisită? Cred că din expresia
— demnă de condeiul unui mare poet — din cele două cuvinte rostite
de tovarășul Nicolae Ceaușescu, conținând într-o formulă lapidară un
întreg crez al dragostei pentru om: „*nina bătrâneji*”. Descir în
aceste două vorbe, de o emoționantă simplitate, o grijă și un program.
Și implică aceste două cuvinte simple atâta omenie și reverșă o ase-
menea lumină asupra zilelor pe care le trăim. Înci, nu pot opri gândul
să fugă în trecut, spre acel trecut de servituli, de umilinte și de ofense,
pe care l-am trăit toți. Imi vin în minte cuvintele unui prim ministru de
pe vremuri, spuse atunci cînd i s-a prezentat în audiență o delegație
de învățători pensionari neplătii de luni de zile: „cine n-are ce
mînca, să se arunce în mare”. Am văzut cu ochii mei, și nimic nu-mi
va șterge imaginea din memorie, o manifestație a invalizilor din
primul război mondial, a văduvelor și orfanilor, scoși în stradă de o
foame endemică. Au ieșit jandarmii cu furturnurile și pe caldarimul ud
au rămas ca niște răni acuzatoare — cîrjele mutilaților. Am trăit acele
vremuri și nu se cade să le uităm. Ca o răscumpărare și ca un răspuns
sună peste decenii aceste două cuvinte simple în patetismul lor: „*nina
bătrâneji*”.

Am în mină o fotografie: un grup de actori bătrîni, odinioară
de mare faimă într-un stat capitalist de îndelungată tradiție culturală.
Gloria a trecut, anii și-au spus cuvîntul peste fețele lor scofîlțite. La
anii senectuții se întreabă ce vor mînca mîine și unde vor dormi. Tuttur
acestor insulte aduse condiției umane le răspund cuvintele de o emo-
ționantă omenie: „*nina bătrâneji*”.

Există, funcționează o fatalitate psihologică: omul nu-și poate
trăi plener prezentul, dacă nu-și știe asigurat viitorul. De aici bucuria
și mîndria acelor tineri de care vorbeam și care comentau legea, nu cu
condeiul în mînă, făcînd socotele, ci aplecați asupra altor capite
purtînd toate un titlu: *grija pentru om*. Iar această grijă pentru om
nu poate fi despărțită de o altă preocupare: grija pentru viitorul na-
țiunii. Au venit, la puține zile una după cealaltă, două legi: cea pri-
vitoare la creșterea natalității și întărirea familiei și cea a pensilor.
Deși atît de diferite și din domenii atît de deosebite, cele două legi
sînt legate între ele prin cimentul puternic al *griji pentru viitor*.

Trăim într-o lume în care viitorul individual e doar o parte din
viitorul colectivității, subsumat acestui viitor obștesc și condiționat de
el. Tinerii vorbeau deci de viitor, bătrîni evocau trecutul, dar și unii
și ceilalți înțelegeau că datorăm toate împlinirile prezentului nostru
socialist sînd sub o lege, cea mai sfîntă: *omenia*. În toamna de aur
care ne înconjoară, culegem, cu mîini pline, roadele acestui prezent.

Aurel BARANGA

LA BRAN

Deasupra Branului, asfințitul se stinge într-o învălmășire tragi-
că, precum un asfințit de domnie voievodală. Eram sus, lingă zidul negru,
singur, cu toată tristețea iubirilor duse, castelul, cu puțiile vechi
căzute între boiovani de piatră se învelea cu umbrele brazilor, orga
din streșina de la răsărit primea vîntul înserării, schimbîndu-l în
cîntec neadormit, și peste munți, pe drumuri nesigure ce aveau să
se prăbușească în neguri odată cu frunzele de foc ale amurgului
în vîlvătași, treceau spre alte iubiri, mîndre, fără să mă privească,
cu pasul neînșelat de regrete, fețele care mi-au fost dragi și le-am
pierdut. Și s-a făcut noapte și a ieșit luna — căpătîină de cal înșep-
nită în trecătoare — și dinspre Giuvala, dinspre Rucăr și dinspre
Cîmpulung s-au ridicat, adunîndu-se din carne sfîșiată și din oase
fărîmate, morții primului război, și în noaptea de toamnă, aruncată
ploii și dată vîntului s-au pornit să umble, cu picioare care nu mai
sînt ale lor, tăcuți și ținînd firul tranșelor șerpuite, îngrădite cu
sîrmă arsă de rugină. Era o vreme de pîndă, mulți aveau acasă cai
și neveste, aveau pămînt și icoane în chenar de spice de grîu, dar
nu-și mai aduceau aminte de nimic, fierul, trecîndu-le prin trup,
așezase în ei uitarea, căutau cu orbitele goale și nu găseau ceea ce
căutau. Și mulți erau tineri ca mine, și mult mai tineri, dar nu mai
știau să găsească, se înecau mereu în ceață, cu păr de țarină și se
amestecau în somnul pămîntului. Sus, lingă zidul negru, deasupra tre-
cătorii, cînd noaptea a crescut și capul de cal al lunii s-a lipit de un
perete de stîncă, întinzîndu-se după un smoc de iarbă crescut lingă
o pecingine de mușchi coclit, colo în despicătura văii, umede ca o
gură de fiară, s-a arătat o trăsură; pe capră, un vizitîu în manta
soldătească, neras, cu obraji de pîslă sau de postav din care picură
ploaia; în spate, sub covillirul atacat de fum, de pulberi și vremea
rea, tencuită în veșnicia munților sau într-un cîmp blestemat, un
sublocotenent, bolnav de iubire trădată, trist ca o vie după cules,
senin totuși, cu luminări de lut arzîndu-i moenit în oase, și un co-
lonel bătrîn, mirosînd a rechiziții și a mîncare de popotă ascunsă
într-un bordel. Timpul s-a dus îndărăt, nu mai plouă, dar e frig,
într-o Rucăr și Giuvala se întinde toamnă grea, și bătrînul colonel,
cu genunchii strîși sub o pătură roasă, povestește încet — peste
munți trec, înclîcîte, dureri și frică — despre o femeie care și-a
mutat dragostea și în sufletul sublocotenentului se potrivește că fe-
meia aceea este femeia lui, dar bătrînul nu știe nimic, căi bat eu
copitele piatră de rlu și peste negura înfundată în rîpi sar așchii
de fulger născut pe coasta morții. Numai munții și luna știu că e ul-
tima noapte de dragoste și va veni apoi noaptea întîia a războiului
și vor fi și morții — mîile de înși, mulți tineri ca mine, și mult mai
tineri, care nu vor găsi niciodată întoarcerea spre cai și neveste, spre
pămîntul de-acasă și icoanele în chenar de spice de grîu.

La Bran căzuse noaptea. Și-n inima mea trăiau cei duși, cei intrați
în noaptea Mioriței.

Fănuș NEAGU

GH. ANGHEL

BĂLCESCU (detaliu)

PORTRET

Mă uit la el și-l mai ascult
Face nimic dar vrea tot mult.
Intenții cite-odată potrivite.
Aprobă, se codește și admite.
Și bun la suflet ca un miel,
Ar trebui și-o minte-n el,
Și nu e niciodată mai fudul,
Nici mai puțin, nici mai destul.

Tudor ARGHEZI

17 octombrie 1966

POEZIA NU SE FACE NUMAI DIN CUVINTE

Marele Congres internațional de studii dantești, care și-a desfășurat lucrările anul trecut, în magnificul Palazzo Vecchio din Florența, s-a deschis și s-a închis, simbolic, prin vocea clară a doi mari poeți contemporani europeni, Saint John Perse și Eugenio Montale. Dacă glasul cu joase inflexiuni muzicale al francezului, laureat al Premiului Nobel, a conturat haloul de poezie înefabilă al lui Dante, ca reprezentant al unui lumi crepusculare, sonoritatea înaltă a frazelor de stentor a lui Eugenio Montale a reconstruit, în fața ascultătorilor fermeceți, dimensiunile de statuie gigantică ale vestitorului unei lumi și arte noi. Astfel, doi mari poeți ai Europei contemporane au evocat, irizat prin prizma proprie, pe Dante Alighieri, ultimul poet al evoluji medii și primul al timpurilor moderne.

Am amintit acest episod unic de încreucirare în zona literaturii, pentru o învecinare, îndrăzneată poate, pe care vreau s-o fac, apropiind modalitatea expresivă a poeziei lui Eugenio Montale de surprinzătoarea modernitate a artei literare dantești.

Ca și Dante Alighieri, Eugenio Montale a cîntat cerurile și marea, pămîntul și stelele. A rătăcit îndelung, meditativ, pe țăr-muri sinuoase, la care pendulau apele oceanului planetar, cizelînd de veacuri piatra munților sau „oasele de sepie”. Fără de liniște, mereu în tumulturi lirice, orizonturile sale nu au fost conturate net niciodată, deși poezia sa se poate revendica, prozodic, de la legile geometriilor de aur. Erodarea pietrelor de către ape este simbolică și sufletului lui Eugenio Montale. După cum îi poate fi caracteristică liricii sale obiectivizarea, visul cu neputință de realizat, setea chinătoare, disperată, de frumos și de real. Poate ca nimeni altul din corul general al poezilor contemporani ai Europei, Eugenio Montale aspiră a fi parte integrantă din universal material, „piatră roasă”, șlefuită bizar de vînturi și de ape, comparabil poate cu statuile erodate ale lui Moore. Pentru Montale trăirea este o „prăbușire de stînci”, o rostogolire lentă cît durata întregii vieți. Pentru el există suferința pietrelor, despuieră nudă a trupului și a sufletului într-o lumină puternică, la o răscruce de drumuri. Umanitatea poeziei sale vibrează ca acul busolei, spre un pol negativ. Poezia lui nu este confesiune lirică profundă, ci o ipostază a unei realități poliedrice, în care poate îngheta simbolic o stare a sufletului uman. Poezia lui nu se nutrește din nici o amintire, poate fi aridă, pustie, arsă ca landele de sub ochiul imens al soarelui, sau ca un vast grohotiș, ca un fluviu de piatră.

În lucrări, în plante, în animale, în primul rînd poezii vede profilul dur, scheletul. Pădurile lui sînt pietrificate, „fructele mării” sînt osificate, parcă n-ar exista decît coralul în oceanul planetei Terra. Expresia este netă, dură, tăioasă. Nimeni ușor, nimic fluent. Uneori există și o aparentă obscuritate, dar dincolo de cortinele de piatră ale versurilor, se poate întrevea totdeauna transluce, ca după alabastru, conturul pur al ideii, crescută din materie ca o stalactită. Luciditatea poezului italian taie cu dalta în densitatea verbului, aspirînd spre esența formelor și sintezelor. Niciodată nu suflă o adiere caldă, retorică, care să facă să fluture lin faldurile împietrite cristaline ale formei poeziei lui Eugenio Montale. Poezia sa, de vastă respirație, are un ritm într-adevăr bărbătesc, are asprimea versurilor titanului sculptorilor, numit Michelangelo. Există la Montale o intuiție lucidă a universului, o căutare arzătoare a trăirii „oculte” a lucrurilor. Puterile acestea absconse izbesc sensibilitatea poezului și-l transformă într-un clarvăzător. Natura are atunci pentru el atribuțiile eternității și se înalță ca un judecător perent, sever, imutabil. Pentru Montale arta este un adevăr al naturii, nu o descoperire experimentală. Și niciodată el nu a dezechilibrat ideea în favoarea formei în care ea cristalizează, încercînd o adevărată „oroare” pentru lucrurile abstracte.

În ultima sa carte, intitulată sugestiv „Auto da fé”, și care cuprinde, într-o clară sinteză ideile poezului din ultimii douăzeci de ani, exprimîndu-și cu sinceritate deplină poziția sa estetică față de faptele și ideile lumii de azi, Montale își poate afirma profunda sa convingere că: „poezia nu se face numai din cuvinte, muzica numai din note, pictura numai din culori...” Este vorba așadar de aprofundarea poetică a faptelor și a datelor realității și nu de căutarea de pure valori de ritmuri, de pure secvențe de imagini vizuale.

Poezia lui Montale, unul dintre cei mai mari lirici ai vremii noastre, este densă, încordată, esențială, uneori intelectualistă la extrem, dar permanent sinceră. Și ea merită să fie cunoscută temeinic de către artistii tineri reprezentanți ai poeziei noastre contemporane.

Alexandru BALACI

SOARELE MEU

Soarele meu rotește departe,
soarele meu se aprinde
peste vecii suferinde,
dincolo de moarte.

Soarele meu,
cerul obscur cu marea-l împarte;
fasciile razelor lui
sînt împletite cu clipele lumii
spartele lespezi
maicile valuri
și născătoarele spumii
cald fecundate de lăncii primordiale
generatoare lungi de lumină —
și hohotind abisal
pe-nconorări boreale.

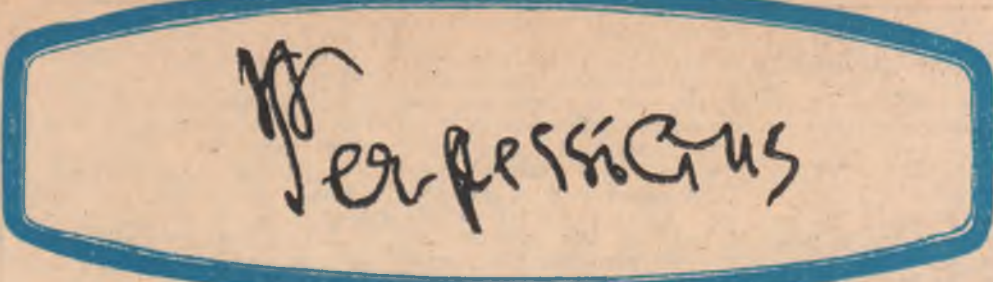
Labele albe de urși
îl despletesc pe banchize,
apele anilor scurși
tremură coame de brize,
și de acolo venind
soarele meu se întoarce
cînd ca o spumă se-ntind
pe românescul tărîm
turme de albe mioarce.

Radu BOUREANU

CU PRILEJUL ÎMPLEINIRII A 75 DE ANI
DE VIAȚĂ, COLECTIVUL REDACȚI-
ONAL AL „GAZETEI LITERARE” ADRE-
SEAZĂ PREȚIOSULUI SĂU COLABO-
RĂTOR, MAESTRULUI PERPESIGIUS,
CELE MAI CALDE URĂRI DE SĂNA-
TATE, FERICIRE ȘI VIAȚĂ LUNGĂ.

ÎN ACEST SUMAR:

POEZII DE PERPESIGIUS.
AVANGRONIĞA LA OPERE I POEZII
CONVORBIRI CU PERPESIGIUS
RĂSPLEATA 6EA MARE A ZILELOR ȘI
NOPTILOR

VERSURI ALBE PENTRU LEGILE NATURII

I
Înfelepciunea, scumpul meu, nu se măsoară
Cu rigla anilor, nici nu se cîntărește;
Din embrion se vede cine-o să ciștige
Și cine păcălit va fi de-a pururi.

Căci mie, fără doar și poate, o să-mi iei
În loc de unul, doi oboli luntrașul Caron.

II
Un fir de iarbă sau un astru pal
— A spus-o în sentințele-i Walt Whitman —

Sînt deopotrivă-n universul vast,
Și dacă-a spus-o el, de ce n-am crede?

Dar firul cel de iarbă-i la doi pași:
Îl calcă în copite mai toți boii,
În timp ce astrul pal durează
Și cînd nu îl ajungi cu ochii sau cu visul.

III

Dacă ar mai fi timp,
Dacă ne-ar mai interesa,
Și dacă, mai ales,
Ar mai fi libertate de gînd și expresie;
Desigur că am putea dezbate
Alte probleme cefoase,
Și dacă n-am ajunge la vre un acord —
Cel puțin am înțelege că fiecare
Are dreptul să creadă cinstit în legea
Înimii lui.

Dar, din nefericire,
Nu mai e timp
Și nici nu mai interesează;
Căci eu am rămas să umblu
Pe-aceiași cărare,
În vreme ce tu ai ajuns personajul
Și-abia de mai schimbi, la răstimpuri,
Un cuvînt cu soferul.

1942

PE PAJIȘTEA LUI AKADEMOS

Amintiri lui Ion Bîanu

I
V-ați readus aminte de an-vără
Și de trecute tabieturi academice,
Bieți stînjenei plăpîni, cu fețe-anemice,
Ce zi de zi vă devesțiți din tecile de iarnă.

Ca miine coifurile șanșoase puse pe sprînceană
Și suljele-n vînt, veți fi din nou
O invincibilă armadă violeată
Naufrațiind în timp, ca o fantasmă.

Căci, iată, liliacul v-a luat-o înaintea,
Salcîmul albele carene-acum și le urnește
Iar candelabrele castanilor aprînd în sfeșnice
Lumini de roze luminări pe bulevarde...

Și în curînd pe pajîstea oxoniană
Va rămînea același mic balon de păpădie,
Să-și scuture, ca în emblema de enciclopedie,
Spre toate vînturile, iar, sîmțînța-i vand.

Miresma de migdale-amare a salcîmilor,
Ce-au înflorit pe pajîstea lui Akademos
Și a înfuzat în cărți, în manuscrise și în inimă
Leșinul ei perfid de primăvară.

Cum mă trezesc pornit pe apa stygiană
Pe sub umbroase sălcii ațipite
Și nu mă-nțimpînd pentru obol luntrașul
Și nu s-aude nici un hămăit de cerber.

Aș coborî, plutînd, din schelz-n schelz,
Pîn' la ostrovul fericiților — dar mă deșteaptă
Glicina, ce se zbate în fereaștri și mă smulge
Miresmei de migdale-amare a salcîmilor.

1943

Dedicat lucrătorilor din
Serviciul Erenimente al
Direcției Militiei Capitalei

Gonesc, aproape de miezul
noptii, într-un automobil și
privesc fascinat cadranul pe
care cifra 100 (de kilometri pe
oră) se desenează cu multă din-
coace de lucrare roșetă a
acului. Cauciucurile au un zgomot
aparte, un hîrîit ciudat,
neliniștor, și din cînd în
cînd, o sirenă prelungă, la fel
cu cea a Salvării, face ca ma-
șinile din fața noastră să treacă
imediat pe dreapta, aproape
de bordură.

— (Indicativ) sînt (indica-
tiv). Comunicăm-ni situația.
Trec pe recepție.

— (Indicativ) sînt (indica-
tiv). În minutul ăsta (indica-
tiv) a ajuns la gara Progresul.
Unde te afli? Recepție.

— (Indicativ) sînt (indica-
tiv). Ne-am angajat pe so-
seaua Giurgului. Rămîn pe
recepție. Terminat. De ce?

Locotenentul major D se
întoarce spre mine:

— Au ajuns ceilalți înainte.
Să ne grăbim! Sînt puținii.

Depășim un tramvai, un bu-
zîm, un alt tramvai, un grup
de pe trotuarul din dreapta se
desface ușit, dar în sfertul de
secundă cît sîntem lîngă ei nu
apuc să le văd expresia feței,
un alt tramvai. Aparatul de
radio transmite din nou:

— (Indicativ) sînt (indica-
tiv) Doi infractori au fost
capturați. Ceilalți opun rezis-
tență. Grăbiți-vă! Recepție.

Înainte de a răspunde, loco-
tenentul major D își mulează
instinctiv pistolul dintr-un buzun-
ar în altul.

— (Indicativ) sînt...

Cei doi sînt acolo, părtii. Par
a avea 22—25 de ani, tip
clasic de „mecheri”, de „mîș-
tangii”. Cîte o chică nerusă
de trei luni le acoperă frun-
țile, care nici altfel nu erau
ele prea late. Au aflat că așa
e „ultima modă”. Au cămăși
cu flori, bineștețes. Unul are
o buză umflată și picături de
sînge pe guler. Aud în spatele
meu cum pleacă trenul.

— Tovarășu' ofiter, controlo-
rii mi-a dat un clește peste
gură.

— Taci, mă, fir-ai! al dra-
cului, mai ai și gură să vor-
hești? — strigă lîngă mine un
bărbat în salopea neagră. Huligan-
ule! Nemericule!

Patruczele de oameni încep
să povestească toți deodată în-
tîmplarea aceasta neobișnuită.

În aceeași clipă, trenul se
oprește la vreo două-trei sute
de metri și o multime de voci
strigă: „J-au prins! L-au
prins! O luăm la fugă peste
linii. Alerg alături de D, în-
curcați printre traverse, evi-
tînd cu greu sinele și stîlpii.
Gîfii. Cîțiva subofitieri vin în
urmă. Cizmele bocăne greu.

Trecem în partea cealaltă prin
vașonul de lîngă locomotivă.
Al treilea, un ins înalt, lat în
spate se mai smucește înfere
doi subofitieri și cîțiva călători
care-l tin.

— Are cuțit, păziți-vă! Are
cuțit! — strigă cei din tren,
strîngi la ferestre.

— Sus miinile!

Lunganul s-a resemnat. Le
ridică docil. Percheziție cor-
porală. Cuțitul nu e găsit.

— L-a aruncat! Avea cuțit,
zicea că ne taie pe toți.

Trenul se pune în mișcare.
Înapoi la DMC, la „prefec-
tura” cum îi spun borfașii;
mașina cu cei areștați e în
fața noastră, apoi o lășăm în
urmă.

Am obosit.
(La DMC, printre hîrtiile
celor trei huligani — al patru-
lea a fost arestat vîineri, își fă-
cuse o groapă în grădiniță și se
asounsesse acolo — găsesc o
fotografie a unuia dintre ei:
centură de cow-boy, pălărie cu
boruri ridicate și un pistol în-
tîns spre noi în mîna dreaptă.
Își fotografiasse refuzările și
aspiratiile).

— Și acum? — întreb.

— Miine dimineață ancheta,
pe urmă tribunalul de urgen-
ță, închisoarea. Avem probe
destule.

Emil, al treilea în ordinea
cunoștinței, ieșise de 14 zile
din închisoare după ce exeu-
tase o condamnare de 6 ani.

— Pentru ce ai fost con-
damnat?

— Huliganism.

Am să scriu altădată despre
„Bufalo Bil, cum opra el trenul”.

— Și dumneavoastră ce-ați
făcut?

— I-am băgat briceagul în
burtă.

Scurt și cuprinzător.

— Ați băut ceva?

— Nimic.

— De unde veniți?

— De la strand.

Dialogul are ceva dintr-o
pastișă după Ionescu. Eu sînt
stupefiat. Se pare că și D.

— Alo, 22.22.22?

— Ofiterul mi-l ia din mînă.

— Ascult!

— Pe strada locotenent Lem-
nea troleibuzul 83 a călcat un
bătrîn — spune o voce agitată
pe care o aud și eu.

— A venit Salvarea?

— Încă nu, abia am anun-
țat-o.

O mașină de patrulare co-
munică prin radio același acci-
dent. Pleacă imediat un ofiter.

— Ce acalmie... oftează D.
și începe să scrie în registru.

Reportaj anchetă de GEORGE-RADU CHIROVICI

... Asa a început, într-o
miercuri seara, cea mai specu-
latoasă documentare din car-
iera mea de reporter. Mă
aflam la Direcția Militiei Ca-
pitalei, la serviciul de „Eveni-
mente”, cînd a sunat telefo-
nul. Locotenentul B. (supranu-
mit în lumea interlopă — am
aflat ulterior — Frumosu) a
ridicat receptorul unuia din
cele nouă telefoane de pe ma-
șă. Apoi, către ceilalți:

— Un grup de huligani a
imobilizat personalul gării Pro-
gresul și împiedicat plecarea
trenului de Giurgiu.

Nu-mi vine să-mi cred ure-
chilor.

— Alarmă!

... Și iată-mă într-una din
mașinile cu radio ale Militiei,
ușit de tot ce văd, înțeleg
ceea băieții și corsarii! Nici nu
știu care e cel mai puternic din-
tre cele două sentimente ce mă
încercă: bucuria că, totuși, cop-
pilărie e de o mic de ori mai
apropie decît credeam sau tristea
că mă eliberez atît de
greu de ea?... Sau poate că
nici nu e vorba de copilărie, ci
de un instinct uitat, al lupului,
sau simt asta pentru că sînt
în situația cînd nevoia funcia-
ră de ordine socială, de echita-
te a fiecăruia iese la iveală în
întregime, condensată toată în
cîteva secunde? „A-fi-in-lume...”

... Dar e stupid să filosofez
într-o mașină a Militiei, as-
cultînd o sirenă și un schimb
de mesaje radio — îmi zic.
(Aveam să aflu mai tîrziu că
după șapte ani de meserie, D.
își pune deseori aceste întrebări.
Și aveam să ascult o pledoarie
a sa, teoretică, despre
sensul vieții omului aflat
în serviciul ordinii publice).
Privesc noaptea, adică cerul,
casele, aerul și această mașină
care gonesce, gonesce.

In gara Progresul, două-trei
sute de oameni umplu peronul.
Sărim din mașină.

— Să trăiți, se adresează lui
D, un subofiter. Doi sînt aici.
În mașină; pe doi nu-i găsim.

— Ce întîzire are trenul?

— Treizeci și cinci de mi-
nute!

Cîtit? Să plece imediat.

Oamenii încep să fugă spre
tren. E un tren de seară, care
duce naveștiți în satele apropie-
ate — mai ales muncitori de la
fabricile din preajma cen-
turii Capitalei.

Mă îndrept spre Gaz-ul mar-
cat cu triunghi alb „Militia”.

medicii să-i facă și un consult
psihic.

Trîntind portiera:

— Mare ție-grădina, doam-
ne!

S-a inserat. Telefoanele sună
mai des. „Măruntșuri”: doi
adolescenți au furat o bicicle-
ta, un bărbat și-a bătut ne-
vasta, un pensionar a pierdut

Viata este citeodată un ro-
man exasperant de prost scris.

Intermezzo comic, dacă pe
undeva n-ar fi trist. Vin, din
proprie inițiativă, un student
și un pilot din aviația civilă
asistați de trei matorni. Au
toti cinci un aer solemn și
emoțional. Studentul începe să
povestească întîmplarea ce i-a
adus aici, lung și întortochiat

— Ați făcut baie pe vremea
asta?

— Nu: am jucat fotbal.

Protocolul e lăsat deoparte.

— Ascultă, domne, dumnea-
ta ești sigur că ești întreg la cap?

Cu același ton, imperturbabil,
ca și cum ar fi fost întreb-
at dacă a luat masa de prînz,
tipul răspunde:

— Da.

Un „da” și atît. Ne privi-
tește cu calm ca un înțelept
indian.

— Cu ce te ocupi?

— Sînt șef de birou la... (și
numește o instituție centrală).

D. către militian:

— Du-l la numărul 9 pen-
tru rana de la cap și roagă

Un bărbat înalt, elegant în-
tră în încăperea.

Procurorul C. Vin în le-
gătură cu nepotul meu. A ple-
cat ieri dimineață de acasă
spunînd că se duce la facultate.
Nu a mai revenit. Îl cheamă.

Scurt, dar; se cunoaște omul
legii.

Locotenentul-major D. con-
sultă hîrtiile. Nu a fost sem-
nalat cu nici un prilej.

— Nici la morgă, nici la
spitale?

Nu, orice eveniment este
anunțat în WC.

— Nu! mai căutați. (ovară-
se procuror, intervine un sub-
ofiter. E la vreo femeie, apre-
re el.

— Bineînțeles. Întărim noi.
Și aud atunci o frază care
mă reconfortează. Sună nu
știu cum aici, la Militie, unde...
— Nu! mai căutați. Are 20
de ani dar nu știu dacă a ră-
tutat vreo fată. Are o prietenă
cu care merge de mină și-i
spune versuri.

Nu mai zicem nimic. Procu-
rorul salută și pleacă.

— (Indicativ) sînt (indica-
tiv). Am oprit un cetățean
care circula nelegitim pe
o motocicletă. A lăsat motoci-
cleta și a fugit. Recepție.

— (Indicativ) sînt (indica-
tiv). Veniți aici cu motocicletă.
Terminat.

D. se întoarce spre mine:

— Sînt 95 de șanse dintr-o
sută ca într-un sfert de oră să
primim un telefon că motoci-
cleta cu numărul... a fost fu-
rată acasă etc.

Normal, gîndesc. Hotel a
crezut că a fost prins și a fu-
gat. Dar nu la asta se gin-
dea D.

Peste mai puțin de un sfert
de oră:

— Alo, 22.22.22?

— Da.

— Mi s-a furat motocicletă
acum trei ore, o lășasem...

— Ce marcă?

— Jawa.

(Cei de pe mașină sosiseră
deja. Motocicleta era o Jawa.)
— Trebuie să depuneti o re-
clamație scrisă, spune D. cu
mîere în glas. Veniți la Militia
Capitală, la „Evenimente”,
dacă se poate chiar acum.

Mai trece un sfert de oră.
Cetățeanul apare.

Un telefon anunță că la barul
restaurantului „Berlin” cîții
va huliganii s-au luat la bătaie
în WC și riscă să extindă zona
„ostilităților” și în bar.

Sărim într-o mașină. Intrăm
la „Berlin” în chip de consu-
matori. „Băieții” plus trei
„fețe” sînt aduși unul cîte
unul. Li se cer hîrtiile de iden-
titate. Urmează comedia inu-
centei, mai mult sau mai puțin
bine jucată, în funcție de pos-
ibilitățile fiecăruia. Mă întere-
sează îndeosebi o fată... Pare
a avea 14—15 ani, dacă lășăm
deoparte rujul violent și unghiile
violete. (Mai tîrziu am aflat că
are 16).

— Ce te ocupi?

— Sînt elevă.

— În ce clasă?

— A zecea.

La DMC, V., unul dintre
bătuși, se dovedește a fi o cu-
noștință veche a ofiterilor.

— Cînd ai ieșit?

— La-nfi.

— Cit ai stat „înăuntru”?

— Patru ani, dom' maior.
(Aici, toți ofiterii sînt maiori
pentru infractori). Și nu mai
vreau, mîca-ți-șă ochii și su-
fletul! Că în știu ce-neam-
nă, pînă și cu-nu-mi tre-
buie, dom' maior, jur pe ce-am
mai sînt, dacă nu vreau eu
să fiu băiat curat și cinstit ca
lacrima de fată mare...

— Oprește-te, mă! Gata!

V., un bărbat de vreo 50
de ani, corect îmbrăcat, chiar
elegant, cu o figură deschisă,
încercătoare. A stat la închi-
soare 4 ani pentru instigare la
santaj.

Altul, după înfățișare mai
mult decît demn de stimă, e
rezervat. (Să-l numim deocam-
dată C). Cînd este întreb-
at, vorbește cumpănit, serios:

— Vă rog să țineți seama
de faptul că eu sînt reclaman-
tul. Eu nu am amestec
cu acestia. Sînt salariat la „Semă-
nătoarea”...

— Ia ascultă, bă, fată, sare
altul, nu mai fă pe seriosu'
p-ai, că nu tîne, nu fraierești
pe nimeni. Tovarășu' ofiter, să
vă spun eu adevărul. Sînt bor-
fay cinstit, domne. Uite care
e chestia: pămîne să mă crezi
că sînt harbușiu. M-ai prios,
m-ai ars, da' nu merg eu cu
zdup pentru altu'. Pentru su-
căr'u de astă seară, eu sînt de
vină. Da' să vedeți cum: a
venit lepra asta alaltăieri seara
cu ai lui și a vrut s-o ia
pe o, s'fîti nu se poate să n-o
știi, bătaie gale care e deha-

Un bărbat înalt, elegant în-
tră în încăperea.

Procurorul C. Vin în le-
gătură cu nepotul meu. A ple-
cat ieri dimineață de acasă
spunînd că se duce la facultate.
Nu a mai revenit. Îl cheamă.

Scurt, dar; se cunoaște omul
legii.

Locotenentul-major D. con-
sultă hîrtiile. Nu a fost sem-
nalat cu nici un prilej.

— Nici la morgă, nici la
spitale?

Nu, orice eveniment este
anunțat în WC.

— Nu! mai căutați. (ovară-
se procuror, intervine un sub-
ofiter. E la vreo femeie, apre-
re el.

— Bineînțeles. Întărim noi.
Și aud atunci o frază care
mă reconfortează. Sună nu
știu cum aici, la Militie, unde...
— Nu! mai căutați. Are 20
de ani dar nu știu dacă a ră-
tutat vreo fată. Are o prietenă
cu care merge de mină și-i
spune versuri.

Nu mai zicem nimic. Procu-
rorul salută și pleacă.

— În legătură cu furtul mo-
tocietei...
— Dînsul e? — îi întrebă
D. pe cei doi care semnalaseră
infracțiunea.

— Da.

„Dar degeaba admir pers-
picacitatea lui D. Chiar el mă
asigură că trenul este mai mult
decît clasic. Ba, mai mult: că
în aproape unanimitatea cazu-
rilor este dovada că Militia
are de-a face cu un om cinstit
care a avut și el sfertul lui de
oră de... hai să-i spunem zăpă-
ceală. Ce dialectică!

Din nou acalmie. Mă gîndesc
la viața acestor oameni, a mili-
ticienilor, viață pusă în slujba
legii. Cine sînt ei? La urma
urmelor, ei sînt noi. Să mă ex-
plicit: societatea este un imens
organism — comparație mai
mult decît banală — în care
toate celulele, adică indivizii,
se mișcă urmînd legi bine fi-
xate: legi de toate felurile:
morale, penale, consemnate sau
neconsemnate într-un text, dar
legi. Și permanent, din felu-
rite și felurite pricinii, aici o
celulă, dincolo alta, calcă legea.
Celelalte celule se apără. Ins-
tinctul de apărare e cuprîns
în însăși noțiunea de a fi a
fiecărui organism. Oamenii mili-
ticii — nu vreau să fiu înțele-
les greșit — sînt sacralizați
noștri ai tuturor. Sacrificati
în sensul că ei stau o bună
parte din viață printre hoți,
escroci, santajisti, adică printre
ultimele rămășițe ale unei
societați ce s-a stins.

Îmi admir pentru faptul că au
rămăsușii, că au cîndorii și
mîrări, că sînt curajii. Mă bucur
că l-am cunoscut pe locotenentul-
major D., care intră o ac-
țiune și alta mi-a vorbit despre
copilul lui, despre istoria
romanilor, despre o iubire din
tinerețe, omul ce saorifică ore
de odihnă mai mult decît bi-
nemeritate pentru a elucidă un
caz mai greu decît altele. Nu
am nici o cădere să mă pronun-
tîm asupra competenței sale
profesionale; ca profan ce l-am
urmărit 24 de ore, spun că
este un „polișt” excelent. Așa
cred eu. Dar ca fiecare, mă
pricep într-o altă direcție:
este un om. Ca și locotenentul
B. ca și plutonierul-major I.
ca mulți alții pe care i-am cu-
noscut.

— Alo, 22.22.22?

— Da.

La capătul celălalt al firului
o femeie începe să plîngă. So-
țul, beat, a maltrat-o și nu
o lasă să intre în casă.

— Adresa? Numele dum-
neavoastră?

— Alo, 22.22.22?

— Da.

Un bărbat înalt, elegant în-
tră în încăperea.

Procurorul C. Vin în le-
gătură cu nepotul meu. A ple-
cat ieri dimineață de acasă
spunînd că se duce la facultate.
Nu a mai revenit. Îl cheamă.

Scurt, dar; se cunoaște omul
legii.

Locotenentul-major D. con-
sultă hîrtiile. Nu a fost sem-
nalat cu nici un prilej.

— Nici la morgă, nici la
spitale?

Nu, orice eveniment este
anunțat în WC.

— Nu! mai căutați. (ovară-
se procuror, intervine un sub-
ofiter. E la vreo femeie, apre-
re el.

— Bineînțeles. Întărim noi.
Și aud atunci o frază care
mă reconfortează. Sună nu
știu cum aici, la Militie, unde...
— Nu! mai căutați. Are 20
de ani dar nu știu dacă a ră-
tutat vreo fată. Are o prietenă
cu care merge de mină și-i
spune versuri.

Nu mai zicem nimic. Procu-
rorul salută și pleacă.

Un telefon anunță că la barul
restaurantului „Berlin” cîții
va huliganii s-au luat la bătaie
în WC și riscă să extindă zona
„ostilităților” și în bar.

Sărim într-o mașină. Intrăm
la „Berlin” în chip de consu-
matori. „Băieții” plus trei
„fețe” sînt aduși unul cîte
unul. Li se cer hîrtiile de iden-
titate. Urmează comedia inu-
centei, mai mult sau mai puțin
bine jucată, în funcție de pos-
ibilitățile fiecăruia. Mă întere-
sează îndeosebi o fată... Pare
a avea 14—15 ani, dacă lășăm
deoparte rujul violent și unghiile
violete. (Mai tîrziu am aflat că
are 16).

— Ce te ocupi?

— Sînt elevă.

— În ce clasă?

— A zecea.

La DMC, V., unul dintre
bătuși, se dovedește a fi o cu-
noștință veche a ofiterilor.

— Cînd ai ieșit?

— La-nfi.

— Cit ai stat „înăuntru”?

— Patru ani, dom' maior.
(Aici, toți ofiterii sînt maiori
pentru infractori). Și nu mai
vreau, mîca-ți-șă ochii și su-
fletul! Că în știu ce-neam-
nă, pînă și cu-nu-mi tre-
buie, dom' maior, jur pe ce-am
mai sînt, dacă nu vreau eu
să fiu băiat curat și cinstit ca
lacrima de fată mare...

— Oprește-te, mă! Gata!

V., un bărbat de vreo 50
de ani, corect îmbrăcat, chiar
elegant, cu o figură deschisă,
încercătoare. A stat la închi-
soare 4 ani pentru instigare la
santaj.

Altul, după înfățișare mai
mult decît demn de stimă, e
rezervat. (Să-l numim deocam-
dată C). Cînd este întreb-
at, vorbește cumpănit, serios:

— Vă rog să țineți seama
de faptul că eu sînt reclaman-
tul. Eu nu am amestec
cu acestia. Sînt salariat la „Semă-
nătoarea”...

— Ia ascultă, bă, fată, sare
altul, nu mai fă pe seriosu'
p-ai, că nu tîne, nu fraierești
pe nimeni. Tovarășu' ofiter, să
vă spun eu adevărul. Sînt bor-
fay cinstit, domne. Uite care
e chestia: pămîne să mă crezi
că sînt harbușiu. M-ai prios,
m-ai ars, da' nu merg eu cu
zdup pentru altu'. Pentru su-
căr'u de astă seară, eu sînt de
vină. Da' să vedeți cum: a
venit lepra asta alaltăieri seara
cu ai lui și a vrut s-o ia
pe o, s'fîti nu se poate să n-o
știi, bătaie gale care e deha-

Ora 4. Un subofiter aduce
doi băiețai de vreo 9—10 ani
pe care i-a găsit în preajma
Cismiiului luînd mere de la
o tarabă nepăzită a Aprozaru-
lui.

— Nene, noi sîntem cu pă-
rinții la o nunta, aici lîngă
operetă și am ieșit să m-plim-
băm.

Vorbește cel mai mic. Arti-
culează cu mare grijă, cu tonul
pe care îl au copiii cînd sînt
scogi la tablă și spună lecția.
Mi închipui atmosfera de la
nunta: fum, gălăgie, oameni
beți. Ce barbare să duci copiii
în asemenea locuri!

— Ne-am dus prin Cismigiu
și cînd am ieșit în intrat dracu'
în capu' nostru și ne-a învățat
să lăm cuie într un măr.

Nu ne mai putem stăpîni
zîmbetul. Singur D. e serios în
continuare:

— Uite ce, măi băieți. Voi
ați apucat-o pe drumuri foarte
rele. Dacă de-acum ați începu-
t așa... Acum o să vă scriu
un dosar, o să mergeți la tri-
bunal și pe urmă la închisoare.

Copiii au rămas înarmu-
riți. Dosar, tribunal, închi-
soare...

— Tovarășe, sare un subofi-
ter, am și eu doi băieți ca ei;
vă rog să-i ierțați. N-o să mai
facă.

D. e implacabil.

— Nu există. Le fac dosar.

Mai sar și alții. Piesa e bine
regizată. Pînă la urmă, ofite-
rul cedează.

— Bine, dacă spuneți voi!
Dar a doua oră...

— Nu mai facem, nene, mior-
laie unul.

Promisiuni, jurăminte. Pînă
la urmă pleacă cu un militian
care are sarcina să-i ducă pă-
rinților.

— Ascultă, îl cheamă înapoi
„nemilosul” D. pe subofiter.
Dacă tați sînt pîlîți nu le mai
spui nimic. O să-i bată pînă
dimineața. Spui că erau pe
stradă. Dacă sînt întregi la
cap... le spui.

— Teles, s' trăiți!

Recent s-a dat primul tur de manivelă la Subteranul, film de actualitate, o cărui acțiune se petrece în România...

PROLOG CABINETUL DIRECTORULUI TORNEA

În plan detaliu, aparatul vizează o vază de ceramică neagră care e trântită pe post-tavul unei mese de ședință...

Tudoran intră peste replica lui: — Directore, dară nu te scumpești la țărțe...

— Florescu i se adresează lui Barbu: — Asta are baftă, dom'ne!...

— Tudoran îl aude: — Florescule, să știi de la mine că și bafta și ghinionul...

— Se întorc cu toții spre macheta Negrei. (Imaginea se întuneacă.)

INTOARCEREA LUI TUDORAN

Imbrățire pe aeroport. Ea îi spune încet: — Credeam o-o să te bat...

— Tudoran îl aude: — Păi... Văd că ai aflat...

— Tu știi ce înseamnă un Congres al Petrolului? O noapte n-am închis ochii...

— Exact! — răspunde Tudoran tăios. Indiferent ce-mi pică...

— Tudoran îl privește o clipă amuzat. Împinge vaza spre Barbu:

— Hai Barbule, roata norocului! Florescu viră primul mîna în vază și scoate un bilet. Îl despăturește:

— Ce-am avut și ce-am pierdut! Tot p-ai-a! Eu am noroc în dragoste...

— Tudoran îl bate pe umăr: — Cel puțin ești constant. Zi-i Barbule!

— Ezițind, Barbu scoate un bilet. Îl despăturește încet și privește lung spre Mircea. Zice:

— Dol. Tudoran degajat, dar nu fără o umbră de regret: — Deci tu mi-ai suflat norocul...

— Să-ți fie de bine! Echipela și le păstrează fiecare. Tornea se ridică solemn:

— Domnilor, sinteți trei ingineri încercați. Știți bine, Negra e un sector dificil care nu se va lăsa ușor străpuns...

— Al circulat ceva, — zice el în timpul mersului bătînd cu degetul în totalizator kilometrajului.

— Tudoran ține să precizeze: — Eu nu forez Negra decît după procedeu meu.

— Albu, cu același zîmbet benevolent: — Bine, dar n-a fost omologat...

— Tudoran se întoarce spre el: — Dumneata ce riști? — Ce întrebare! Fiecare riscă ceva. Eu unul...

— Tine — îi spune ei arătînd spre volan și, eliberîndu-și mințile, îl petrece lanțul de după git.

— Nerăbdătoare, femeia îi cedează volanul și aprinde lumina de deasupra parbrizului.

— E caraghioasă... Cum o cheamă? — Flora... Ca pe tine.

— Flora duce maimuțica la obraz, apoi se uită la Mircea și-i spune cu reproș: — Nici nu m-ai sărutat.

— Mircea o întreabă cu seriozitate: — N-ai auzit nimic? De ce m-au chemat?

— Ceva cu Negra... Cu sondele tale de-acolo... Nu știu nimic precis... Ai fost cuminte?

— Bine, dar nu chemi pe cineva de la o mie de kilometri pentru orice! M-au scos din pînă congres!

— Asta ar trebui s-o știi tu mai bine... Poate că n-ai fost cuminte.

— Mircea răspunde cu maliciozitate: — N-am fost!

— Dă-mi volanul. — De ce? — Întru în primul copac!

— Mașina gonește. O vedem străbătînd tunelul verde pe care îl formează împreunarea coranelor pipilor de pe ambele părți ale șoselei.

— Flora respiră adînc: — Vezi? Cad frunzele teilor...

— Aștia nu-s tei, ci plopi... — Grozav mai ești!

— Flora îl imbrățisează, strîngîndu-se toată în el. — Ce se întîmplă? — Întrăbă Mircea.

— Flora îl caută privirea plecădu-și capul spre volan: — Nimic... Aș vrea să au mai plect micodată...

— Dar ce, sint infirm? — Tu chiar nu simți prima zăpadă?

— Flora se strînge și mai mult în el și așteaptă să fie sărutată. Mircea o privește zîmbîndu-i ca unui copil și o sărută pe buze, scurt.

— Ce faci? — întreabă Flora, în întuneric. — Nu vezi?

— Flora vine cu o luminare aprinsă: — Dă-o-n colo! Chiar nu-ți-a răspuns?

— Mircea o privește lung cerceîndu-i fața stropită de apă. — Ce mă privești așa? — întreabă Flora.

— Uitasem cum arăți. — Ce trage spre el. Apa le șiroiește pe obraji.

— Îl regăsim în holul apartamentului: el în halat, ea cu altă rochie și cu părul ud. Flora așează masa. Se aude soneria din vestibul.

— Mircea se deschidă. Flora se grăbește: — Lasă, mă duă cu.

— Se duce la ușă și primește de la cineva un buchet de flori. Vine cu el și-l pune într-o vază.

— Au venit prea trîziu. — Aha! Cine-o fi misteriosul? Ala de la telefon?!

— Este gelos? — Deloc! Ar fi ciudat ca o femeie ca tine să nu primească flori.

— Eu nu ti-am trimis de mult. M-am sălbatit de tot.

— Văd, spune Flora, punînd florile într-o vază. — Sălbăticia sa e servită. Și florile mi le cumpără singură!

— Ai să-mi povestești? — Îl regăsim în pat. — La ce te gîndești? — îl întreabă ea.

— Mircea își lipește obrazul de brațul ei. — La tine... Soune-mi m-ai lubi dacă n-ai fi ce sînt?

— Nu înțeleg. — Dar e simplu. — Tu nu poți fi decît ceea ce ești. Și eu te iubesc oricum.

— Doar tu să vrei... — Și ce faci cu foaia asta? — Visez... Și te aștept pe tine...

— Sună telefonul! Mircea vrea să răspundă, dar Flora l-o ia înainte. Puțin intrigată, acoperă receptorul cu palma și simbeste ironic:

— Cum o fi aflat așa de repede? E pentru tine. — Mircea la receptorul.

— Da, Irina? Abia de-un ceas. În ordine! Ei, spune-mi! Cum, tot tu ai telefonat...?

— Ești grozavă!... Și de ce ai închis?... Să mă cruți? De ce? Cum? Arde Neagra? Cînd a luat foc? (Mircea privește palid spre Flora. Femeia de la telefon continuă să vorbească. Mircea izbucnește):

— Da, sint la dispoziția lui Tornea, a lui Albu, a miliției, a cui vrei... Dar acolo e munca mea și a oamenilor mei. Și a ta, nu mai puțin. Într-un sfert de oră trec să te lași.

— Cu altă mai bine dacă miine începe ancheta! — Flora intervine: — Spune-i măcar un ceas!

— Ne-am înțeles! Ai să dormi în mașină! În zece minute să fii gata! (Inchide telefonul. Se întoarce către Flora): — Și ce-o să facem în acest ceas?

— Asta-i întrebarea! Ce-o să facem?! — El o privește lung. — Știai?

— Da, dar am vrut... (vine spre el să-l imbrățiseze). — Vorbeste! Ce știi?

— Nimic precis. Că e un sector greu. Că tu ai făcut acolo pe grozavul... De altfel, ca peste tot... Cineva a încercat chiar să mă facă geloasă...

— S-a străduțit degeaba. Știi că mor de gelozie... E una Irina Jelescu, ea țî-a telefonat?

— Ceva impertinent în tonul Florei îl agasează pe Mircea. — N-am vrut să plec! Am și eu dreptul...

— Mircea îl dă o palmă. — Flora izbucnește: — Atita știi!... Dar am vrut să te cruț. Te aștept, pleci, vii, iar te aștept...

— Uneori îmi trimiți zăbre care scriu despre tine. Și mai întreb de ce nu sint fericită? (ironic). Sint nespus de fericită! Nespus! Nu crezi?

— Mircea nu-i răspunde. Doar o privește grav. — Nu mă privi așa... Parcă m-al compara...

— Și țî-e teamă? — De ce? Eu știu ce-ți trebuie țîe. Și oricare alta țî-ar refuza asta! Libertatea... Sau iluzia ei... Pleacă!

— Tudoran se imbracă grăbit. Flora vine încet, spre el. — E chiar atît de grav?

— Nimic nu e prea grav pe lumea asta... Dar vreau să fiu acolo. — Flora îl oprește: — Și chiar pleci? Într-adevăr?

— Mă întorc eu, n-ai grijă! — Dacă nu vîi, te pomești cu mine acolo cu toate bagajele. Nu glumești...

— Mîngîindu-l pe pâr și ștergîndu-i lacrimile, Mircea o așează încet în balansoar. — Și cum, ce-o să fîe cu noi? — întreabă Flora.

— Balansoarul se mișcă fără zgomet. — Spre Negra

— Îl vedem pe Mircea Tudoran la volan, noaptea, conducînd riscant pe un drum accidentat. Flatul de culoare deschisă e stropit de noroi pînă și pe parbriz. Lîngă el, Irina mîncînd un măr. Tac. Televizorul cu tranzistori rămăs pe perna din spate și

— Mergeți la Negra? întrebă Irina. — Parcă drumul asta nenorocit mă duce și în altă parte?!

— Se aude un „hei rup” puternic. Șoferul camionului strigă spre oameni: — Încă o dată, băieți! Hai că o să vă pîrlîți șoricul a-colo!

— Tudoran pune și el mina. Roțile patinează. Mai vin cițiva oameni. Remorca se mișcă. Tudoran se întoarce la mașina lui. Așteaptă pornirea camionelor și se angajează în depășire.

— Irina moțiea obosită. Televizorul. Apropiere de ecran. Galapagos. Vocea crainicului: — Acești descendenți ai faunei preistorice populează încă anacronic și bizar...

— Mașina se pierde în depășire. O regăsim într-un peisaj monotonic, arid, urmînd drumul pe o vale îngustă. Irina a dormit. — La televizor emisiunea s-a terminat.

— Ecranul plîfîie. Tot mai aproape, Irina își ridică palma la ochi, încercînd parcă să se ferească de o lumină orbitoare. — Ne întorcem cu aparatul în direcția mersului. — În față avem un incendiu urias. — Negra. — Sonda arzînd.

NEGRA. INCENDIUL

— Mircea oprește brusc și sare din mașină. — Prin transfoactor ne îndepărtăm de vîlvătaia incendiului. Mașina se găsește pe culmea albicioasă a Negrei în vecinătatea unei sonde la căreț sirag de becuri se înalță pe verticală ca în lungul unui catarg. În jur, pe muchia culmii, sed în tăcere negri, mulți, vreo cincisprezece petroliști.

— Vîlvătaia li se reflectă în ochi, le joacă pe fețele arse, meste, adre, încremenite. Nimeni nu vorbește. Fețele par contopite cu noaptea, doar focul le scoate din întuneric, reliefindu-le expresiv. Unul trage cu sete dintr-un chibloc de țigară din care n-a mai rămas decît un ultim fum. Altul lovește ritmic cu un bolovan în pămînt (întîndu-l strîps în pumn ca pe o gîhluce. Altul doarme rezemat de un mușor de pămînt, istovit. Nimeni nu-l privește pe Mircea. Focul, a-censtă prezentă unică, fascinantă, copleșitoare, captează atenția tuturor. O femeie gonește în josul unei vîlcele o vacă turbată care aleargă inebunită spre foc. Ceva mai jos, cițiva oameni vor să ațînă calea animalului, dar cornuta trece printre ei ca o nălucă.

— Arză-v-ar mațele să vă arză e-ați bolunziț gîhtele cu focul vostru! — blestemă femeia. — Sus, pe muchia dealului, ceva mai la o parte, un pădurar volnic tot ademenește o cîine care schiaună nepuțințios, încercînd zadarnic să se țire spre om.

— Hai, hai, băiatule țatîi, hai, că poț!... Hai băiatule! Hai, încearcă... — Jos, în jurul focului, se văd forțînd oameni din echipele de salvare.

— Irina se apropie de Mircea: — E înfiorător!... Privește... Uite ce-a rămas... — Lasă-mă! — Mircea se smulge de lîngă Irina și fuge besmetico devale, printre rîpi, spre foc.

— Îl urmărim îndeeaproape pînă cînd îl vedem față în față cu vulcanul care vulește apocaliptic. Cineva îl apucă de braț și-l trage cu forța la o parte. — E Zamfir.

— Hai că l-am mai scos pe unu' din foc!... Bine eă ai venit... Te așteptam... Mircea se întoarce spre el. Îl apucă de piept și salopetei și îl amucește puternic: — Cum ai scăpat-o nenorocitul?

— Domol! taică, domol! Vrei să dai și tu?! Că toți dau! Mai bine spune-mi cum o prînd!...

ANCHETA

— Albu bate eu pumnul în masă: — Să fîe adus Tudoran! Și să i se ia sonda! Și cazul să se ancheteze imediat! Cu asta trebuie început!

— Florescu sare din mijlocul oamenilor strîși în baracă: — Ce spul Albu? Și cui i-o dai?

— Tîe! (Se întoarce către Vasiliu și Tornea). Florescu s-o preia! E disciplinat, eapabil, va face față... — Da, dar eu sint eu medala de argînt, nu eu aurul! Locul doi, ea omul eare s-a dat cu oapul de peret țeva mai devreme... Și, pe urmă, asta nu-l sonda lui Tudoran, a ta, sau a mea!

— Ușa barăii se deschide brusc și în eadrul ei apare Mircea. În spatele lui se zbațe focul parcă încercînd să-l prîndă.

MIRCEA MILCOVICI CASA LA POIANA MĂRULUI

— Vameșul, care privește cartea de vizită de la mînerul unui geamantan adus cu bagajele avionului, întreabă: — Ingerul Mircea Tudoran?

— E al meu. — Se întoarce Tudoran, arătînd geamantanul. — Și acesta? — întreabă vameșul, arătînd spre televizorul portativ din mîna lui Mircea.

— A l... De ocazie... Vameșul dă liber ștamplîndu-i etichetele. Un hamal ridică geamantanele. Femeia îl apucă pe Mircea Tudoran de braț și îl strînge cu tandrețe. Ies împreună. Îl vedem oprindu-se în dreptul unui Fiat 1300, introducînd valizele în port-bagaj, plătînd hamalului și demarînd.

— Al circulat ceva, — zice el în timpul mersului bătînd cu degetul în totalizator kilometrajului.

— Tudoran ține să precizeze: — Eu nu forez Negra decît după procedeu meu.

— Albu, cu același zîmbet benevolent: — Bine, dar n-a fost omologat...

— Tudoran se întoarce spre el: — Dumneata ce riști? — Ce întrebare! Fiecare riscă ceva. Eu unul...

— Mai vreau... Mircea o sărută din nou, căutînd să supraviețuieze, în același timp, drumul.

— Frînele mașinii chivile strident. O clipă avem senzația că se produce un accident. Imbrățîșiți, cei doi se răsotornă odată cu spetezele ratababile ale pernei. Afară, mașina e inconjurată de o turmă compactă de oi care se scurge din sens contrar. Ochiul patrudedelor strălucesc stranii, fosforescent, reflectînd lumina farurilor.

— Flora se strînge sub pieptul lui Mircea: — E frig, — spune ea. — Lasă-mă... — Mi-e frică... — De cine?... — Pentru tine mă tem... — De ce? — Nu știu... Dar simt...

— Afară se scurge turma adormită. Ciobanii caută să scoată oile de pe șosea. Un eătr se oprește și se uită, ca un înțelept plictisit, pe geamul mașinii. Flora îl vede și tresare. Se apără cu trupul lui Mircea. Îl întreabă eu o voce gravă din care a dispărut brusc șagălnicia de pînă acum?

— Mă lubezți? — Nu! (o sărută) — Spune-mi că ai nevoie de mine... Că-ți trebuiesc...

— Am luat luminări. Mereu se stînge... — Îl vedem la contuar schimbînd o siguranță. Flora s-a suit pe un taburet iar Mircea ține sus lumina. Sună telefonul. Mircea pleacă spre telefon lăsînd lumina. Auzim mobilele lovite de înaintarea lui prin întuneric. Cînd ridică receptorul, lumina din hol se reaprinde.

— Ahol... Alooooo! — Nu răspunde nimeni. Mircea bate în furca telefonului. Închide. Formează un număr. Așteaptă să i se răspundă.

— Trîntește receptorul. Se duce în baie. Auzim dușul. — Flora așează masa, potrivește mai frumos un tacîm, o vază mică cu flori. A lăsat lumina. A lăsat lumina. A lăsat lumina. A lăsat lumina.

— Privește nerăbdătoare spre baie. Se duce și zgîrie geamul mat cu unghile lungi, nefîndrăzînd să intre. Mircea îl vede silueta. Strigă spre ea: — Te-a căutat cineva... — Pe mine? — Probabil... Mie mi-a închis.

— Întru? — Dacă nu țî-e frică, Flora intră și îl imbrățisează sub duș. Apa îi se eerne peste capete. Mircea încearcă s-o îndepărteze fără să reușească.

— Îți uzi rochia? — Mircea îl dă o palmă. — Flora izbucnește: — Atita știi!... Dar am vrut să te cruț. Te aștept, pleci, vii, iar te aștept...

— Uneori îmi trimiți zăbre care scriu despre tine. Și mai întreb de ce nu sint fericită? (ironic). Sint nespus de fericită! Nespus! Nu crezi?

— Mircea nu-i răspunde. Doar o privește grav. — Nu mă privi așa... Parcă m-al compara...

— Și țî-e teamă? — De ce? Eu știu ce-ți trebuie țîe. Și oricare alta țî-ar refuza asta! Libertatea... Sau iluzia ei... Pleacă!

— Tudoran se imbracă grăbit. Flora vine încet, spre el. — E chiar atît de grav?

— Nimic nu e prea grav pe lumea asta... Dar vreau să fiu acolo. — Flora îl oprește: — Și chiar pleci? Într-adevăr?

— Mă întorc eu, n-ai grijă! — Dacă nu vîi, te pomești cu mine acolo cu toate bagajele. Nu glumești...

— Mîngîindu-l pe pâr și ștergîndu-i lacrimile, Mircea o așează încet în balansoar. — Și cum, ce-o să fîe cu noi? — întreabă Flora.

— Balansoarul se mișcă fără zgomet. — Spre Negra

— Îl vedem pe Mircea Tudoran la volan, noaptea, conducînd riscant pe un drum accidentat. Flatul de culoare deschisă e stropit de noroi pînă și pe parbriz. Lîngă el, Irina mîncînd un măr. Tac. Televizorul cu tranzistori rămăs pe perna din spate și

— Mergeți la Negra? întrebă Irina. — Parcă drumul asta nenorocit mă duce și în altă parte?!

— Se aude un „hei rup” puternic. Șoferul camionului strigă spre oameni: — Încă o dată, băieți! Hai că o să vă pîrlîți șoricul a-colo!

— Tudoran pune și el mina. Roțile patinează. Mai vin cițiva oameni. Remorca se mișcă. Tudoran se întoarce la mașina lui. Așteaptă pornirea camionelor și se angajează în depășire.

— Irina moțiea obosită. Televizorul. Apropiere de ecran. Galapagos. Vocea crainicului: — Acești descendenți ai faunei preistorice populează încă anacronic și bizar...

— Mașina se pierde în depășire. O regăsim într-un peisaj monotonic, arid, urmînd drumul pe o vale îngustă. Irina a dormit. — La televizor emisiunea s-a terminat.

— Ecranul plîfîie. Tot mai aproape, Irina își ridică palma la ochi, încercînd parcă să se ferească de o lumină orbitoare. — Ne întorcem cu aparatul în direcția mersului. — În față avem un incendiu urias. — Negra. — Sonda arzînd.

NEGRA. INCENDIUL

— Mircea oprește brusc și sare din mașină. — Prin transfoactor ne îndepărtăm de vîlvătaia incendiului. Mașina se găsește pe culmea albicioasă a Negrei în vecinătatea unei sonde la căreț sirag de becuri se înalță pe verticală ca în lungul unui catarg. În jur, pe muchia culmii, sed în tăcere negri, mulți, vreo cincisprezece petroliști.

— Vîlvătaia li se reflectă în ochi, le joacă pe fețele arse, meste, adre, încremenite. Nimeni nu vorbește. Fețele par contopite cu noaptea, doar focul le scoate din întuneric, reliefindu-le expresiv. Unul trage cu sete dintr-un chibloc de țigară din care n-a mai rămas decît un ultim fum. Altul lovește ritmic cu un bolovan în pămînt (întîndu-l strîps în pumn ca pe o gîhluce. Altul doarme rezemat de un mușor de pămînt, istovit. Nimeni nu-l privește pe Mircea. Focul, a-censtă prezentă unică, fascinantă, copleșitoare, captează atenția tuturor. O femeie gonește în josul unei vîlcele o vacă turbată care aleargă inebunită spre foc. Ceva mai jos, cițiva oameni vor să ațînă calea animalului, dar cornuta trece printre ei ca o nălucă.

— Arză-v-ar mațele să vă arză e-ați bolunziț gîhtele cu focul vostru! — blestemă femeia. — Sus, pe muchia dealului, ceva mai la o parte, un pădurar volnic tot ademenește o cîine care schiaună nepuțințios, încercînd zadarnic să se țire spre om.

— Hai, hai, băiatule țatîi, hai, că poț!... Hai băiatule! Hai, încearcă... — Jos, în jurul focului, se văd forțînd oameni din echipele de salvare.

— Irina se apropie de Mircea: — E înfiorător!... Privește... Uite ce-a rămas... — Lasă-mă! — Mircea se smulge de lîngă Irina și fuge besmetico devale, printre rîpi, spre foc.

— Îl urmărim îndeeaproape pînă cînd îl vedem față în față cu vulcanul care vulește apocaliptic. Cineva îl apucă de braț și-l trage cu forța la o parte. — E Zamfir.

— Hai că l-am mai scos pe unu' din foc!... Bine eă ai venit... Te așteptam... Mircea se întoarce spre el. Îl apucă de piept și salopetei și îl amucește puternic: — Cum ai scăpat-o nenorocitul?

— Domol! taică, domol! Vrei să dai și tu?! Că toți dau! Mai bine spune-mi cum o prînd!...

ANCHETA

— Albu bate eu pumnul în masă: — Să fîe adus Tudoran! Și să i se ia sonda! Și cazul să se ancheteze imediat! Cu asta trebuie început!

— Florescu sare din mijlocul oamenilor strîși în baracă: — Ce spul Albu? Și cui i-o dai?

— Tîe! (Se întoarce către Vasiliu și Tornea). Florescu s-o preia! E disciplinat, eapabil, va face față... — Da, dar eu sint eu medala de argînt, nu eu aurul! Locul doi, ea omul eare s-a dat cu oapul de peret țeva mai devreme... Și, pe urmă, asta nu-l sonda lui Tudoran, a ta, sau a mea!

— Ușa barăii se deschide brusc și în eadrul ei apare Mircea. În spatele lui se zbațe focul parcă încercînd să-l prîndă.

Lucia Blaga: Poezii 1966

CĂLĂTORIE

E o cimpie cu mlaștini prin care trecem acum și de multe ori tu intri întreagă în ierburile roșii, atunci iubesc părul tău rămas deasupra apei

ca o plantă moartă, regăsită, uitată, în jurul căreia încață pești, — e o cimpie cu mlaștini prin care trecem acum cuprinși de dăruul dragostei noastre.

În fața ta alergă o herghelie palpitantă spre marile vase de cuarț în care vom intra, femeile pendulează pe gîturile delicate, egrețele degetelor ne crestează un drum de cenușe, trebuie să alergăm pentru că vîntul de nord va începe curînd, vreau să-ți mai văd o dată obrazul înainte de a deveni de necunoscut, și-ți singerez umerii palizi, cîi mai e timp, pînă cînd noaptea suspendă mișcările obișnuite, pînă cînd epiteliul funcționează încă la o mică înălțime de pămînt, pînă cînd polipii vor începe să-ți dăvoreze vinele, pînă cînd bufinjele se vor decide să-și facă din ele diamantele tragice. Alduri de noi putrefacțiile curg, fluviu prin aer, pâlătele își deschid ușile subrede, un nou cod al manierelor se dezvoltă din oasele păsărilor, planeta e nebună după un satelit care-i frige buzele,

Cuprinși de delirul dragostei noastre fluturii acoperă trenurile, vapoarele, fluturii acoperă în stoturi monstruoase brațele statuiilor, șoptirile așteaptă un semn pentru a invada orașele, și cîmpia de mlaștini ne cheamă, răsînd, sînt ziduri vechi la marginea ei, izvoare calde, gradele funcționarilor publici ca niște scîrî de papură, spărgătorul de gheață un ac de cusut și plantele, oh, plantele ieșind din cleștările ceții.

Limbașul a fost ucis de vînt, tu ai uitat cum fulgii balansează, dacă-ai putea uita și culoarea ochilor tăi, dacă-ai putea uita cit de fulgerător ne cress unghiile, dacă-ai putea mai repede goni, cuprinși de delirul dragostei noastre.

LA CAPĂȚUL LUMII

— Cum te simți — ma întrebat gospodarul în timp ce ploaia cădea peste noi — aici, la capătul lumii, cum te simți, spune-mi e bine să rezezi arborii, să falsifici ochi în loc de monede, și să vîsleşti, să tot vîsleşti cu vîsle grele de pămînt, să rădcolești oceanele de sare, e bine să-ți uczi buldogul, buldogul cu un singur ochi care mîncă hribi tîrșaci, gilme de nuc și păr sălbatec, e bine să-mblînzești sarcopții într-o măsură — așa de mare încît să-ți afli adăpost în cantecele palate zidite de străbunii lor, — sau poate-i mai ușor să porți o vizieră de cenușe într-un arhipelag de fum ?

— Da, î-am răspuns, e foarte bine să dormi pe umărul iubitei și umărul să-l schimbi în glas și glasul ei să-l schimbi în timp pe care-n singe să-l răstorni ca pe-o garoață spontanee.

COSTUMAȚIE

Mi se întimplă, cîte-odată, cînd vreau să scap cu fața, așa zicînd curată, pe calul meu cu violet valtrap, să fiu chiar călărețul fără cap, prin prerii galopînd și prin orașe pe umeri cu o stranie cocoșe.

Galopul meu orice mișcare curmă. Și niciodată nu îmi dau de urma, și niciodată nu le cad în miini ciobanilor care se-ațin cu ciîni.

La miezul nopții mă opresc din fugă și-mi scot obrazul negru de sub glugă.

...Continuăm menționarea... Poeziile... în fața ta... aplecîndu-se...

...Dacă se vede... Poeziile... în fața ta... aplecîndu-se...

...Tocmai surta... Poeziile... în fața ta... aplecîndu-se...

LUCIAN BLAGA Portret în ulei de MAGDALENA RADULESCU

...în mîinile / deschide ochii și mîrșă... Poeziile... în fața ta... aplecîndu-se...

...DEȘIN ÎN IULIE... Poeziile... în fața ta... aplecîndu-se...

...V. V. MAGUL... Poeziile... în fața ta... aplecîndu-se...

...EUGEN REDEANU... Poeziile... în fața ta... aplecîndu-se...

...Apariția, în acest an... Poeziile... în fața ta... aplecîndu-se...

...Volumul însumează 543... Poeziile... în fața ta... aplecîndu-se...

...Pustniul, subtitlul... Poeziile... în fața ta... aplecîndu-se...

...Bunătatea toamna... Poeziile... în fața ta... aplecîndu-se...

...I. CUPRINSUL VOLUMULUI... Poeziile... în fața ta... aplecîndu-se...

„CU SÎNGE RECE” roman fără ficțiune

CĂRȚI ȘI IDEI

Cu sînge rece nu se comit numai crime, ci se pot face și o mulțime de lucruri laudabile, de pildă se pot crea forme noi de artă. Unii dintre cei mai autorizați în această materie pretind — și se știe că Thomas Mann a susținut cu tărie și putere de convingere această teză — că orice fel de artă se elaborează la rece, oriștia căldură ar comporta trăirea premergătoare. În legătură cu romanul lui Truman Capote, *Cu sînge rece* (care s-a bucurat de cea mai vie atenție în lumea literară mondială, după ce a fost best-seller-ul anului trecut în Statele Unite, trebuie să spunem din capul locului că dincolo de acel coeficient de detasare necesar operației concrete a scrisului, „ficțiunii” dacă vrem, vădește o vibrație umană și o participare emoțională cu totul caldă. De altfel, după unii critici, o cea mai bună carte a autorului, deși Truman Capote, considerat ca unul dintre cei mai originali scriitori americani mai tineri, celebru la 23 de ani, a avut darul să stămească mereu mare interes și vii discuții. În romanul *Other voices, other rooms* din 1948 (titlu tradus în alte limbi prin *Tinuturi cu fantome*) amestecul de precizie realistă în redarea mediului, a lumii plantelor din stătele din sud, și de elemente suprarealiste, creează o atmosferă fantastică ce amintește de Poe; *The Grass Harp* (Harpa de iarbă, 1951), aduce frânturi autobiografice din aceeași mediu într-un roman din lumea adolescenței; năvălește în parte fantastic, în parte realist-umoristic, ca micul roman *Dejun la Tiffany*, care are multe asemănări cu *De veghe în lanul de seacă* de Salinger și care e cunoscut cititorilor revistei „Secolul XX” sub titlul: *Sandiciarii cu diamante*.

În ultima sa carte, scriitorul adoptă o formulă nouă, de „roman non-ficțiune”. E vorba de reconstituirea exactă, fără niciun adăos al imaginației, a unor întâmplări adevărate. Totul este veridic, elaborat pe baza unor date precise și controlate, ne asigură autorul, de la cele mai secrete reacții ale personajelor pînă la amănuntele neînsemnate și exterioare ca litratul unui cîine. Totul a fost înregistrat după spusele protagoniștilor și ale martorilor oculari. Romanul non-ficțiune se deosebește prin aceea de reportaj, că „reporterul” nu relatează impresii, nu exprimă păreri (deci atunci cînd îl ia penita pe dinaintea), și deci dispăre în dosul faptelor și al personajelor. Intocmai ca romanul clasic. Cu deosebirea faptă de aceea, că personajele sale sînt reale în sensul propriu al cuvîntului. Aportul personal al scriitorului constă în îmbinarea și ordonarea datelor culese. Astfel „socol produs va fi dublu”, spune Truman Capote într-un interviu, — prin forța adevărului faptic îmbinat cu forța mijloacelor artistice. Cum „adevărul faptic” relatat în acest roman e de natură să stămească suficient interes chiar și în stare brută, ca să zicem așa, am putea, cu oarecare scepticism, prejudeca asupra realizării pe planul artei

1) Truman Capote: In Cold Blood New York, 1965.
2) Interviul luat de Madeleine Chapal, citat în: Pierre Brodin, Ecrivains americains d'aujourd'hui, Paris, 1964.

scriitoricești și atribui succesul subiectului însuși, senzațional în sine. Pentru un autor care ține să aibă o audiență cât mai largă, călea cea mai sigură este fără îndoială să contze pe atracția exercitată asupra marelui public de promisiunea unor firi cu care i-au obișnuit de altfel diverse genuri pseudoliterare.

Ca Truman Capote ține să-și asigure o audiență cât mai largă, o altă din declarații mai vechi, în care spune că a avut ca „Butor, Robbe-Grillet, Nathalie Sarraute, Ionesco, Beckett... sînt admirabili, îmi place ce fac ei, și cred că ce fac trebuia făcut, mi se pare însă că nu acordă nici cea mai mică atenție celor care îi citesc... Eu, dimpotrivă, doresc să fiu în contact strins cu cititorul, ca să fac în așa fel încît comunicarea să fie cât mai perfectă, printr-o claritate cât mai mare... Mi se pare că există un fel de complexitate a artistului față de sine în a exclude publicul și în a se lăsa absorbit de sine însuși și de preocupările sale tehnice”.

Afirmăm în parte discutabile, desigur, căci dacă autorii menționați n-ar stabili un contact cu publicul, n-ar fi att de cunoscuți și (abstracție făcînd de doza de snobism ce intră în cunoașterea lor) n-ar suscita nici măcar atîtea controverse. Pe de altă parte, niciodată arta nu s-a înnoit prin celalalt soi de complexitate a artistului, cea față de gustul comun. Lăsînd însă de o parte aceste reflecții care totuși, nu ne îndepărtează dect aparent de la subiectul nostru, reîinem afirmarea lui Truman Capote că dorește să fie înțeles și — citit, pe cît se poate de toată lumea. Tema cărții sale — un fapt divers care a impresionat opinia publică — e o atu judicious ales în acest scop.

Faptul divers în chestiune este o crimă. Pentru a dezvaliza o fermă, doi tineri, abia eliberați după o condamnare pentru furt și vagabondație, îl omoară pe fermier cu soția și doi copii. Amănutele bine studiate ale asasinatului vădeau un sînge rece uluitor. Comisă deci după îndelungă premeditare, crima a fost deosebit de odioasă și absurdă și printr-o serie de împrejurări secundare, de pildă suma ridicol de mică cu care s-au ales făptașii. De altfel, acest fapt a derutat cercetarea, fiindcă necunoașterea obiceiului acului fermier de a utiliza numai oueri și de a nu păstra lanii în casă era în contradicție cu cunoașterea precisă a interiorului și a altor obiceiuri ale casei. Apoi respectul și simpatia unanimă de care se bucurau victimele făceau ca fapta să apară de o cruzime gratuită.

Perspectiva în care se plasează autorul la început este cea a unui neparticipant care află și ne comunică datele unei enigme; după ce a urmărit în primul capitol o zi, și anume ultima, din viața victimelor, așa încît acestea ne-au devenit familiare și uciderea lor ne-a pare la fel de neașteptată și neînțeleasă, cum a apărut prietenilor și vecinilor, sîntem duși de mîna pe calea urmată de anchetatori; avem deci de-a face cu un dehat de roman polișt. Apoi, cu ajutorul datelor revelate de ancheta și de mărturisiri, se reconstituie filmul întîmplărilor așa cum s-au desfășurat pentru cei doi criminali: pregătirea loviturii, crima, fuga și peregînările lor pînă ce au fost prinși. Cele două fire ale acțiunii, etapele anchetei și momen-

tele trăite de ucigași se întîlnesc în momentul arestării. De acum încolo, o dată cu clarificările obținute prin mărturisiri, începe partea de roman psihologic.

Pentru stringerea materialului, autorul a procedat consultînd dosarele anchetei, sînd de vorbă cu localnicii, cu detectivii înscrinați cu cercetarea, cu criminalii înșiși, notînd faptele, gîndurile, intențiile, dar pentru a ordona și a comunica acest material, a ascultat de unele legi nescrie ale elaborării, așa încît ceea ce a realizat e o operă literară în adevăratul sens al cuvîntului, infînit deosebit de relatarea nemijlocite a faptelor nude. „Povestitorul este ordonatului faptelor, iar ordinea pe care o creează este artificială”, spune autorul însuși. Într-adevăr și aici, ande materia primă a romanului e strict veridică, puterea ordonatoare, structurarea acestui material păstrează un rol incontestabil. Nu e vorba doar de o ordonare cronologică sau de o distribuire a rolurilor, așa încît un personaj sau altul să fie pus în lumina, ci și de o aplicare combinată a unor tehnici literare.

Drumul urmat în linii mari în cursul elaborării este cel de la exterior spre interior, așa cum apar lucrurile în lumina unei analize tot mai adîncite, după ce desfășurarea acțiunii ne-a furnizat datele problemei. Pătrunderea psihologică are aici un teren bogat de explorat, și e remarcabilă finețea discernămintului în ce privește mobilurile faptic. Cîndul de a da „o lovitură” se înfrîngăse în cursul pâlăvăgărilor dintre deținuți, pline de născociri și laudăroșenii, cărora printr-o convenție tacită se prefac că le dau crezare, gîndînd însă că sînt doar încercări de a trece în ochii celorlalți drept neînfricți și înrași. Este interesant de remarcat că dacă scriitorul a fost pasionat de ideea de a face literatură din realitate, s-a aplicat de asemenea să urmărească — și e ceva într-adevăr pasionant — cum niște inventori, pentru ca să tracă timpul cu povești, niște laudăroșeni porrite din nevoia de compensație a unor complexități, prind realitate, într-un mod halucinant, de necrezut pentru cel care a dat ideea, surprinzător chiar și pentru făptași. Fapta concepută ca un joc al imaginației nu căpătase dintro-o dată puterea unei decizii, ci doar pas cu pas, fiecare lăstîndu-se antrenat tot mai departe de un fel de falsă rușine de a da înapoi și, o dată primii poși făcuți, de frică de a lăsa să supraviețuiască martorii oculari. Astfel, actele apar determinate unele de altele ca într-o reacție în lanț.

Desigur că există în angrenajul lăuntric al criminalilor o parte de inexplicabil și un dram de demență momentană care trasează limite înțelegerii ratiionale. Fără a încerca să nege aceste limite, scriitorul reconstituie evoluția celor doi nefericii, cîntînd în condiționări exterioare explicația schizoidă lor sufletescă. În acest sens, ca pledoarie pentru largirea înțelegerii, tentativa lui Truman Capote amintește de cazurile din analele justiției, publicate pe vremuri de André Gide, sub titlul: *Ne jures pas*. Dar dacă în cazul unuia dintre cei doi tineri, o copilărie cumpilată, o ereditate încrețită și un accident cerebral lăsa o infirmitate ofensivă circumstanțială stenuantă explicîndu-i orientarea asociată, în cazul celuilalt, nimic din

antecedente nu pare să justifice o asemenea deviere de la normalitate. Fostul tulburător e faptul că tocmai cel crescut cu grija de o familie iubitoare și cumsecade este un monstru de indolență afectivă și de cinism, pe lînd celălalt, sortit parca să decedă din pricina împrejurărilor vieții sale trăite în marginea societății, este profund uman prin câteva năzuinți nobile, printr-o mare sensibilitate meru rînită. Dacă acest Perry de o grea melancolie, (probabil congenitală ca trăsătură, a supraviețuitorilor din nefericită rasă roșie, căci era metis), urmărit de coșmaruri și presimțiri sumbre, devine sub pană scriitorului un fel de „poet blestemat” (făcea înduioșătoare eforturi de a se cultiva și de a scrie), simțim că aceasta nu se datorează imaginației care a „creat” un personaj, ci cel mult înțelegerea față de figura captivantă în sine a acestui tînar fără căpătîi, un paria, o victimă devenită în mod absurd și inexplicabil un călău.

Inexplicabil, fiindcă nici psihologia cea mai subtilă nu dezleagă enigma fără rest, nu furnizează o explicație exhaustivă, multumitoare pentru rațiunea doritoare de claritate. Dincolo de mobiluri și determinări, există, cum reiese din paginile celei mai pătrunzătoare, un coeficient de absurditate în fapta comisă. Și romanierul dă măsura anvergurii sale recunoscînd limitele înțelegerii și sugerînd că tocmai în a cel factor de indeterminare e de căutat esența tragică a faptelor — sau poate în genere a faptelor omenești.

Petrecînd ore în sir cu ucigașii în timpul detențiunii, scriitorul a pătruns cît este omenește posibil în cumpilul complex de determinări din afară, de pînă la morală, de cruzime dezlîntă într-un moment halucinant în care actele sînt făcute ca într-un coșmar, aproape fără voce și totuși „cu sînge rece”. „Îmi dădeam seama că trebuie să mă identific cu acești oameni”, spune scriitorul comentîndu-și cartea. După sute de conversații — pentru care i-ar fi lipsit curajul, spune în același interviu, dacă n-ar fi sperat că se va comuta pedeapsa cu moartea — se înțelege că s-a creat legături și că execuția lor la zădărnici, dar nu s-a susținut obligațiile contractate prin acest fel de inițiativă și prin compasiune, de a asista, cum ceruseră, la execuție. Este și aceasta un mod de a dovedi că ceea ce scrie te angajează.

Mariana ȘORA

TRUMAN CAPOTE.

PREZENȚE ROMÂNEȘTI

Sub titlul „Un Glinka al României”. Literaturnaia Gazeta din 23 august 1966 publică interviul corespondentului special al revistei, Irina Gavrilova, cu scriitorul israeli Andronikov, vicepreședintele Asociației de prietenie sovieto-română, despre cariera de Amintiri, reunind convorbirile cu Bernard Gavoty ale lui George Enescu, apărută de curînd la editura sovietică Muzica, în traducerea lui E. Melih. „Cartea aceasta, spune I. Andronikov, mi-a produs o impresie puternică. Faptul și explică nu numai interesul meu pentru muzică sau fericitul prietel pe care l-am avut în anul 1946 de a-l asculta personal pe George Enescu în timpul turneului său la Moscova în calitate de compozitor, violonist și dirijor (era uluitor în fiecare rol)”. Nu numai pentru că opera sa Oedip, interpretată la Moscova acum cîțiva ani de colectivul Teatrului de operă și balet din București, operă despre care unul dintre prietenii lui Enescu din Franța spunea că e liberă de prejudecăți, m-a impresionat profund. Ci pentru că am impresia că această carte a lui Enescu este interesantă nu numai pentru muziceni. Cartea conține o confesiune a unui mare artist, de o profundă sinceritate, un bilanț al meditațiilor sale în decursul multor ani despre artă și viață, este unul dintre cele mai interesante documente ale secolului nostru pe tărîmul creației”.

În continuare, I. Andronikov face, pe larg, o personală și pertinentă expunere privind biografia, concepțiile estetice și arta lui George Enescu, dovedind o cunoaștere și un profund angajament față de subiect.

Un scou al apariției volumului de poezii ale lui Tudor Arghezi în traducerea italiană a lui Salvatore Quasimodo este și articolul lui Mario de Michel, apărut nu de mult în ziarul L'Unità. După ce enumeră traduceri anterioare în italiană din versurile marelui poet român, autorul articlului scrie: „Importanță este nu numai că Arghezi, după atîta timp, a văzut în eșirul poezia sa pătrunzînd pînă la noi, important este și faptul că traducătorul său

italian este S. Quasimodo, care, cît știa al mîstărilor și intuiției sale poetice a învins dificultățile, nu puțin, ale unui text bogat în subtile probleme de limbă”.

Urmează o prezentare a biografiei poetului, a evoluției poeziei sale, o situație a lui Arghezi în literatura română și în contextul mai general, european: „Cîna va lua în mîna această antologie și va da seama că Arghezi e un poet de dimensiuni europene. Era timpul ca să învățăm să-l cunoaștem și noi și să-l apreciem cum se cuvine meritele în cadrul curentelor poeziei contemporane”.

Revista de literatură universală Nagyvilág din Budapesta publică în nr. 9/1966, un grupaj de poezii de Eminescu în traducerea lui Oláh Gábor.

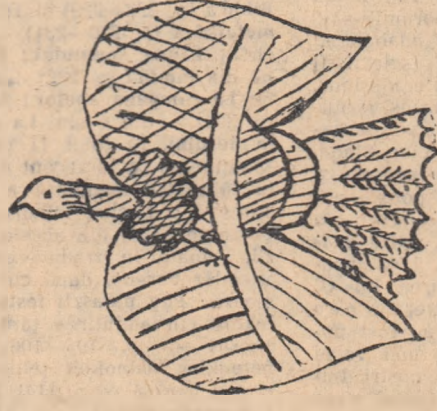
Dintre scriitorii români contemporani sînt prezenți Fănuș Neagu cu o povestire și Nina Cassian cu versuri.

În Italia a apărut antologia Roma — paesaggio e poesia realizată de Elio-Filippo Accrocca. Volumul reprezintă sintetic o interpretare a Romei de către poezii și pictori italieni și străini ai secolului XX.

Printre poezii italiene prezenți în carte (Rafael Alberti, Nazim Hikmet, Wallace Stevens și alții) cu cîte o poezie se află și poezii române Mihail Beniuc și Tiberiu Utan.

Sub semnătura poetului sovietic Kiril Kovaldin, a apărut în Inostrannaja literatura un articol consacrat prezentați volumelor de versuri ale lui Marin Sorescu (Poeme) și Gabriela Melinescu (Ceremonie de lărmă).

În cadrul Festivalului de poezie tînut anul acesta la Triavna, orașul natal al poetului clasic bulgar Slavko, premiul Festivalului a fost decernat poetului Radu Bouraeanu. La festival au cîntat poezii din: Italia, Iugoslavia, Germanii, Cehoslovacia, U.R.S.S., Polonia, etc.

LA TELEFON, KIEV!

Literatura națională ucraineană s-a îmbogățit, în ultima vreme, cu numeroase opere aparținînd unor talente tinere. Se vorbește chiar în critică despre o „literatură a anilor 60”. Pe fondul acestui peisaj literar caracterizat printr-un mare dinamism, se detașează tînarul poet Ivan Draci, al cărui prim poem, *Un cușit în soare*, a fost tradus, imediat după apariție, în limba franceză, devenind, în felul acesta, cunoscut cititorului european. Cel dintîi volum de poezii al lui Ivan Draci, intitulat *Floarea soarelui*, apare în 1962, iar în 1965 Editura Tineretului din Kiev tipărește *Protuberanțele inimii* ce îl consacra definitiv, atît în Uniunea Sovietică, cît și peste hotare.

O parte a criticii îl consideră pe Ivan Draci drept șeful de școală a tînerii generații de poezii ucraineni. Ca orice maestru, el are, de acum, o suită de epigoni care îl mimează poezia. Ivan Draci aduce în lirica ucraineană de astăzi o gamă de simțămînte și specific provincial al „robust, dezorientat, la început de complexitate civilizată” urbane devenită mai apoi comprehensibilă prin ridicarea poetului la un necesar nivel de înțelegere. El este, nervul pur și mușchii încordată”, cum ni se destăinuie, într-una din poeziile sale. Un balans dramatic caracterizează versul său, o luptă între afect și inteligență. Uneori, poezii iese din această luptă dezorientat și epuizat, el tînde, însă, perpetuu, spre o înțelegere superioară a realității, depășind tumulturile subiective. Din această pricină, operele sale nu i se potrivește termenul „dispoziție”, atît de îndrăgît de unii critici literari, și care restrînge prea mult semnificația poeziei sale. Baza operei poetice a lui Ivan Draci e cu mult mai amplă, versul e solemn, polifonic. Poeziile sale, ce preferă, de obicei, meditația filozofică, nu disprețuiesc, însă, nici năruța umoristică.

O parte a criticii îl consideră pe Ivan Draci drept șeful de școală a tînerii generații de poezii ucraineni. Ca orice maestru, el are, de acum, o suită de epigoni care îl mimează poezia. Ivan Draci aduce în lirica ucraineană de astăzi o gamă de simțămînte și specific provincial al „robust, dezorientat, la început de complexitate civilizată” urbane devenită mai apoi comprehensibilă prin ridicarea poetului la un necesar nivel de înțelegere. El este, nervul pur și mușchii încordată”, cum ni se destăinuie, într-una din poeziile sale. Un balans dramatic caracterizează versul său, o luptă între afect și inteligență. Uneori, poezii iese din această luptă dezorientat și epuizat, el tînde, însă, perpetuu, spre o înțelegere superioară a realității, depășind tumulturile subiective. Din această pricină, operele sale nu i se potrivește termenul „dispoziție”, atît de îndrăgît de unii critici literari, și care restrînge prea mult semnificația poeziei sale. Baza operei poetice a lui Ivan Draci e cu mult mai amplă, versul e solemn, polifonic. Poeziile sale, ce preferă, de obicei, meditația filozofică, nu disprețuiesc, însă, nici năruța umoristică.

Unul din talentații poezii ucraineni, pe nume Evghen Hutalo, este și autor al unor interesante volume de schițe: *Oameni între oameni*, *Mărul grădini de toamnă*, *Batucul de mătase verde*. Ca și colegul său de generație, V. Drozd (cunoscut publicului românesc printr-o povestire apărută în *Gazeta literară*), E. Hutalo aduce, în literatura noastră, oameni ai provinciiilor ucrainene, unde se mai păstrează încă obiceiuri și caractere pitorești. Din păcate, tînașă proză ucraineană e cu mult sub nivelul poeziei. Totuși, și în acest domeniu, se anunță cîteva talente, printre care G. Titușnic, Valeri Șevcenko și Anatoli Taran.

Margarita MALINOVSKA
critic literar
la revista Vitecina

gazeta literară

COMITETUL DE REDACȚIE: Tiberiu Utan (redactor șef); Teodor Bălș; Al. I. Ghilic (redactor șef adjunct); Ion Lăncrănjan (redactor șef adjunct); Alexandru Oprea (redactor șef adjunct); Eugen Simion; Mihai Stoian (secretar de redacție)

Prezentarea artistică: Radu Georgescu
Prezentarea grafică: Mircea Popescu

Imprimat la Intreprinderea poligrafică „Informația”

hans magnus enzensberger

ATLAS LIRIC

Mă aflu în fața unui poet care îndeplinește condițiile marii personalități. Mai aproape de vîrstă generației mele interesează mai mult decât alți poezii poate mai împlinți dect alți poezii lui e susținută, întregită și explicată, e-ar putea spune, de-o activitate estetică de o înaltă tînută intelectuală. O puternică angajare socială și responsabilitate morală străbate atît cele trei cărți de poezie tipărite pînă în prezent (Apărarea lupilor, Alfabetul orbiilor și Limba națională) cît și amplele volume teoretice *Amănutele și Politică și crimă* — apărute în ultima vreme. Născut în anul 1929 la Kaufbauren în Germania — așdînd de-a lungul anilor cursuri la universități din Germania și Franța (doctorat la Sorbona), cunosător al limbilor clasice, călătorînd foarte mult — preocupat în egală măsură de editări clasice cît și de traduceri din marea poezie modernă — care are după părerea lui „o vechime de o sută de ani” (v. studiul introductiv la *Muzeul poeziei moderne*), după ce a trăit și a scris în R.F.G., în prezent, trăiește

autoexilat într-un tînut straniu pescăresc în localitatea Tyome-Norvegia.

Desigur că valoarea operei sale o va da timpul, dar din perspectiva realizărilor lui actuale se poate afirma că Enzensberger nu-și îngăduie coexistența și variațiunile pe o temă (în acest sens trebuie să amintesc situația specială a Germaniei după război) ne-er chiar spectaculoasă uneori; comodă linie de mijloc, căci și într-un caz și altul chestiunile există dar opera-n schimb suferă de acel nîmb inexistent chiar din față. Terribilismul său cam întîrziat și la urma urmel artificial, nonconformismul cu orice preț interesează numai în măsura în care își găsește o acoperire de substanță în creație. Enzensberger e cunoscut și pe această cale, dar ceea ce ni-l apropie ține de talentul și neînțînile sale.

Spirit nelîntreput, ocean solemn după furtună, înaintea vremei întrecea în desvîrșire marele calcan pluiitor, aleșule, cu moartea unitule, rege.

Departe nu ești, nicăieri și pretulinduri.

Privirea ta eternă cade ca o zăpădată lîmpede din cer. Veghează navela neconcepue, trece de pe observatoare astronomic în birouri de obiecte găsite, se ghemuie în pivnițe ude de ciment unde urinează criminalii, cade pe varice și pe fîtilele tunurilor, pe abatoare plescînd și pe rafînării încilcite unde se umflă gazul de ilaritate, pe intrigile societăților de navigație, atînge din cer cometele, cancerul înaltelor finanțe, se aprepse deasupra zidurilor puterii în dosul cărora calcăie substanțele morții și le asediază pînă ce privirii tale vijînde li va cădea cerul putred de parasete; incogniții calci splendidă rafală peste piața spaniolă.

AMINTINDU-MI DE MOARTE

Alciabiade, camaradul meu îmi lipsești mult nu știu unde ai dispărut pipăi bordul corăbiilor și nu ești de-acum singur trebuie să prind păstrăvi singur să-mi macin cafeaua nu-mi face nici o plăcere și cînd plouă nu-ți mai simt umezala acum cînd comand un grog sînt trist.

Alciabiade, camaradul meu mult îmi lipsești în dulapul meu am dat peste pipa veche în altă parte (din vechiul calendar așa putea afla unde) într-o odaie pe care mîntea mea n-o mai poate pricepe se află molanul nostru roșu culcat și mîntea noastră crîșmele-mi sînt acum toate pustii și lipitoare nopțile roase de lumina verde a insomniilor.

Alciabiade, camaradul meu mi-ești lipsă dragul meu, pînă la urmă va trebui să te uit. Uneori mă trezește din somn un cuvînt uitat cite o ispravă istețoa de-a noastră, un papion, o răgușeală, un dejun, strigătul de spaimă al păsărilor albe. De altfel sînt bătrîn și caraghios ca un smînit și aștept cu seninătate ocel val blind care ne mută de-aici Alciabiade Alciabiade, camaradul meu.

PENTRU MANUALUL DE LICEU

Nu citi ode, fiul meu, învață mersul trenurilor și e mai adevărat, descifrează hărțile oceanelor, înainte de a fi prea tîrziu. Fii vigilenți, nu te amăgi vine ziua cînd din nou se vor bate liste în porți și-ți vor însemna pe cei ce se opun. Învață să umbli nebogăt în seamă, învață mai mult decît mine:

să dai tributul necesar zilei; fii înțelegător micului compromis, umbra noastră salvere cotidiană. Comunicatele sînt bune de aștept focurile, proclamațiile; de împachetat untul și sarea pentru cei prigoniți de destin, trebuie să cîștigi de partea ta furia și răbdarea pentru a sufla în plămîni puterii praful din dăltător de moarte, măcinat de acei care susțin eternitatea.

ODĂ CĂTRE NIMENI

Înima țâ de fum e mărturie rege unic, în vînt ochiul îndoliat. Vrăjii mucenic, pustiurile te luminează, încoronat de nesupunere. nemodelat de vreme, nemopovărită de cenuși îți este marea frunții.